

FOAIA ILUSTRATĂ

În Monarchie: $\frac{1}{4}$ an fl. 1.50; 1 an fl. 6
În România: $\frac{1}{4}$ an lei 5.—; 1 an lei 20

Apare în fiecare Duminică

Redacțiunea și Administrațiunea:
Strada Măcelarilor Nr. 21

Anul I

Sibiu, 13/25 Octomvrie 1891

Nr. 41

Bătăușul.

Novelă de Ivan Turghenev. — Traducere de *Enea Hoșoș*.
(Urmare).

II.

Proprietarilor din Rusia-de-sud le place să dea baluri mari, invitând pre domnii oficeri, pentru-ca fetele lor de măritat să poată face cunoștințele trebuitoare.

Cam la zece verste dela satul Chirilovo locuia un astfel de proprietar, cutare Perecatov. Avea vr'o patru sute de suflete și o casă tare frumoasă. Unica sa fiică, de optsprezece ani, se numia Maria, femeia sa Nenila Macarievna. Domnul Perecatov servise în tinerețele sale la cavalerie; însă din trândăvie și predilecție pentru vieța dela țeară își dase demisiunea, pentru-ca restul țărilor sale să-l trăiască în odihna aceea, care s'a prefăcut în obicei la boierimea dela țeară cu avere mai moderată. Nenila se cobora, nu tocmai în chip legitim, dela un înalt demnitar din Moscva.

Protectorul ei o crescuse foarte cu îngrijire în casa lui proprie. Însă la cea d'ântei ocaziune s'a cotorosit de dînsa, ca și de o marfă problematică la preț. Căci Nenila nu era frumoasă și înaltul demnitar îi destinase o zestre numai de zece mii de ruble. Ea primi cu bucurie propunerea domnului Perecatov, ear' domnul Perecatov se socotia fericit, că își căpătase de soție o damă așa de cultă și cuminte și înrudită cu un demnitar așa de înalt. Boierul grațios le-a mai îngăduit și după nuntă protecțiunea sa, adevărat binevoia să primească prepelețele ce i-le trimitea Perecatov și-i dăcea „dragă prietene“, ba folosia câte-odată chiar și intimul „tu“.

Nenila își avea bărbatul total sub papuc și guverna nu numai casa, ci conducea și administrațiunea moșiei; însă o administra într'un chip foarte rațional, la toată întâmplarea cu mult mai bine, decum ar fi făcut-o domnul Perecatov. Ea făcea ca să nu-i simțea prea greu jugul, îl ținea totuși tare de scurt. Ea decidea, ce haine avea să poarte, ea ordona să se îmbrace după modă engleză; la porunca ei își lăsase o barbă spa-

niolă, pentru-ca în felul acesta să-și poată ascunde un negel, care sēmēna cu o smeură coaptă. Străinilor ce veniau la casă le povestea Nenila, că bărbatul seu cântă din flaută și toți flautiștii lasă să le crească perii pe bărbie, ca să poată ține mai comod instrumentul.

Domnul Perecatov se ivia des-de-dimineață cu cravată înaltă, curată și cu îngrijire pieptenată și spălat. Altmintrelea era deplin mulțumit cu soartea sa: mânca totdeauna foarte bine, făcea ce voia și dormea cât putea. Vecinii pretindeau, că Nenila a introdus o „chiverniseală străină“; adevărat fiindcă își ținea numai puțini servitori și îi îmbrăca cuviincios. De altfel necontent o rodea vermele ambițiunii; ea doria ca boierimea să-i aleagă bărbatul pentru vr'o funcțiune; însă boierinașii ținutului gustau ce e drept și le plăceau bucatele excelente ale Nenilei, dar' nu votau la alegeri pentru bărbatul seu, ci când pentru majorul general în retragere Burkholz, când pentru majorul tot în retragere Burunducov. Domnul Perecatov li-se părea ca și un coconăș din capitală.

Fiica sēmēna tatălui. Nenila își dăduse foarte multă osteneală pentru creșterea ei. Ea vorbea minunat franțuzesce și cânta binișor la clavier. De mărime era mijlocie, destul de bine dezvoltată și puțin palidă; fața sa cam plină era neîncetată înviorată de un suris afabil, vesel; părul seu bălău, și dacă nu era prea des, dar' ochii negri și vocea plăcută făceau dintr'însa o plăcută înfățișare. Adugați la aceasta, că nu era nici afectată, nici prejudețe nu avea, că posedea o cultură neobicinuită unei domnișoare de pe stepă și că scia să se arete simplă și nesilită în vorbe și purtare, — toate aceste te uimiau fără voie. Se desvoltase cu totul liber; Nenila nu-i împunea nimic cu de-a sila...

Într'o zi pe la douăsprezece oare toată familia era adunată în odaia pentru musafiri. Perecatov, într'o haină verde, cravată înaltă cadrilată și pantaloni de culoarea fasolei și cu ciobote la fel, sta la fereastră și prindea cu mare atențiune câteva musce. Fata ședea îndărătul gherghelului; încet și grațios își ridica și pleca mânuța ei plină înapoia canavasului. Nenila ședea pe sofa și privia înainte tăcută.

— Ean spune-mi, Sergiu Sergeici, — se întoarse cătră bărbatul seu, — ai trimis învitată la regiment?

— Pentru seara asta? Veți bine, *ma chère!* (Era oprit să se adreseze cu rusescul mătusa, măicuță). Veți bine, să nțelege!

— Nu avem cavaleri d'ajuns, urmă Nenila. Damele n'au cu cine să danseze.

Bărbatul suspină, ca-și-cand ar fi foarte întristat pentru lipsa aceasta de cavaleri.

— *Mama*, începù deodată Maria, este învitat și domnul Lușcov?

— Care domn Lușcov?

— Un oficer; se spune, că ar fi foarte interesant.

— Într'adever!

— Da... frumos nu e, și nici tânăr nu mai e, însă toți se tem de dînsul. Este un duelist grozav. (*Mamă* își încreți sprâncenele). Ași vrea mult să-l ved odată.

— Atunci știu că ai vedè un lucru cum se cade, țise Perecatov. Tu de bună-seamă gîndesci, că va fi un fel de Lord Byron? (Se vorbia pe atunci în Rusia tocmai de Byron). Mofturi! Veți, draga mea, eu încă treceam de un tîrăe brău foarte primejdios pe vremurile mele.

Maria se uită mirată la tatăl seu, apoi sări zimbînd spre el și îl sărută pe obraz. Și Nenila trebuì să zimbească; însă Perecatov nu mințise.

— Nu știu dacă omul acesta va veni la noi, continuă mama. Probabil, că ne va face onoarea.

Fata suspină.

— Ei, nu cumva să-l îndrăgesci! observă Perecatov. Știu eu, în ziua de ađi vè cam exaltați voi fetele pentru astfel de oameni...

— Eu nu, rîspunse Maria sincer.

Nenila aruncă bărbatului seu o privire rece. Perecatov începù zăpăcit a se juca cu lanțul ciasornicului, își apucă apoi pălăria sa englezească cu marginea lată resfrîntă și eși în curte. Cănele îi urmă umilit și sficios. Inteligentul animal scia foarte bine, că stăpînul seu n'avea să facă multă vorbă 'n casă, și pentru aceasta se purta modest și chibzuit.

Nenila se apropiă de fiică-sa, îi ridică lin căpșorul și o privi cu iubire drept în ochi.

— Nu-i așa, țise, tu ai să-mi spui, când o să te amorisezi?

Maria sărută suriđînd mîna mamei și își mișcă de mai multe-ori capul în semn de aprobare.

— Nu uita, țise earăși mamă-sa și o nețeđi pe obraz, ș'apoi eși după bărbatul seu.

Maria se lăsă pe spatele scaunului, capul căđu pe piept, mînile se împreună. Se uită îndelung prin fereastră clipind din ochi... O roșată ușoară se juca pe frageđii sei obraji. Apoi

se ridică suspinând, voi să se apuce ear' de broderie, lăsă acul să cađă, își răzimă fața în mîna și, rođînd din când în când la vîrfurile unghiilor, se cufundă în visuri... După cîtva timp se uită înapoi preste umăr, privi brațul întins, se sculă, pășì în fața oglinđii, își aședă zimbînd pălăria în cap și eși în grădină.

Seara cătră opt oare, începură a se aduna oaspeții. Doamna Perecatov primia și conversa foarte amabil cu damele mai în vîrstă; Maria făcea același lucru cu cele mai tinere, ear' stăpînul casei vorbia cu proprietarii despre treburi economice și căuta cu atențiune la nevasta sa. Încetul cu încetul sosiră și coconașii din provincie, — înadins veniau cam tîrđiu, — și în fine domnul colonel, însoțit de adjutantul seu, de Kister și de Lușcov, pre care îi prezentă doamnei casei. Kister murmură obicinuitul „îmi pare bine“, în vreme-ce Lușcov se închină în tăcere. Domnul Perecatov se grăbi spre colonel, îi strînse mîna cu căldură și mișcat îl privi în ochi. Colonelul pe loc se întunecă.

Jocul începù. Kister angajă pre domnișoara casei. Balul se deschise cu o ecossaise, un dans, care pe atunci era tare la modă.

— Spune-mi d-ta, țise Maria, după-ce dansară de cîteva-ori prin sală și acum stăteau între primele părechi, spune-mi pentru-ce nu dansează amicul d-tale?

— Amicul meu... care?

Maria arètă cu evantaiul spre Lușcov.

— El nu joacă nici-odată, rîspunse Kister.

— Apoi de ce a venit aici?

Kister zimbì.

— O, a voit să aibă plăcerea — — —

Maria îl întrepruse:

— D-ta numai de curênd ai intrat în regimentul nostru?

— În regimentul „d-voastră?“ adause Kister zimbînd; — da, numai de curênd.

— Și nu te plictisesci d-ta aici în partea noastră?

— Te rog!... Am găsit aici o societate atît de plăcută!... ș'apoi natura!...

Și Kister începù să înșire despre frumusețile naturale ale Rusiei-de-sud. Maria îl asculta cu capul plecat. Lușcov sta într'un colț și se uita indiferent la jucători.

— De cîți ani e domnul Lușcov, întrebă ea deodată.

— Cam... cam de treiđeci-și-cinci, — rîspunse Kister.

— Se țice, că ar fi foarte periculos... foarte iute la fire, adause ea în grabă.

— O, puțîn cam iute... dar' de altcum un om prea cum să cade.

— Am auđit. că toți se tem de dînsul.

Kister a rîs.

— Și d-ta?

— Eu?... Sînt bun prieten cu domnul Lușcov.

— Într'adevăr?

— Sînteți aproape! Sînteți aproape! li-se strigă din toate părțile. Amîndoi tresăriră ușor și ear' începură să danseze.

— Îți gratulez, țise el lui Lușcov, cînd la sfîrșitul dansului se apropiă de prietenul seu: în tot timpul domnișoara casei a vorbit numai despre tine.

— Nu se poate! adause Lușcov ironic.

— Ești om norocos! Fata este foarte frumușică; ean privesce!

— Unde-'i?

Kister 'i-o arêtă.

— Ah! Trece! — Și Lușcov căscă.

— Ce sloiu de ghiață! strigă Kister, și cu aceasta se grăbi să poftească la dans o altă domnișoară.

Vestea adusă de Kister amicului seu, îi făcù foarte bine acestuia, cu tot căscatul. Împregiurarea, că a stîrnit curiositate, îi măgulia amorul propriu într'un chip extraordinar. În vorbele sale desprețuia amorul, deoare-ce simția, că 'i-ar veni foarte greu să producă iubire. Din contră, era foarte ușor să facă pre indiferentul și pre ambițiosul. Lușcov era urît și nici-decum nu mai era tinăr; dară își încungiurase persoana cu un fel de nimb, și astfel putea să se umfle în pene. Pe încetul se dedase cu mulțumirea cea amară, ce o aduce cu sine izolarea. Nu pentru întăiașidată își îndreptase o femeie atențiunea spre el; unele încercaseră chiar a se apropia de dînsul; însă el, cu indiferența lui cruntă, earăși le respinsese. Scia, că delicateța îi șede rău (ajungea lucrul la întălnire sau explicare, chiar atunci era mai nedibaciu, ș'apoi, — din năcaz pentru aceasta, — grosolan și ofensător)... Își aducea aminte de nisce femei, pre care le cunoscuse cu câțiva ani mai'nainte; relațiunile tocmai începuseră să iee un caracter mai serios, cînd ele au fost cuprinse de un sentiment de antipatie atît de mare, încât pe loc 'l-au părăsit... Așa ajunsese în sfîrșit acolo, să păstreze o atitudine enigmatică și să desprețuiască aceea, ce soartea îi refusase... Căci cei mai mulți oameni nu cunosc altfel de dispreț. Ori-ce isbucnire onestă și involuntară, adevărată isbucnire a pasiunii, era pentru Lușcov ceva neînțeles; el chiar și atunci juca un rol, cînd se aprindea de mînie. Numai tinărului cornet nu-'i inspira nici o aversiune, cînd isbucnia în rîs batjocoritor; ochii bravului Germân străluciau de o generoasă și veselă interesare, cînd citea lui Lușcov anumite pasage din iubitul seu Schiller, ear' bătăușul cu capul plecat și cu un aer posomorît privia țintă înainte...

Kister a jucat atît de mult, încât era să cadă de osteneală. Lușcov ședeă încă tot nemîșcat

în colțul seu. Din timp în timp privia pe furiș cu sprîncenele încruntate la Maria; dar' îndată-ce privirile lor se întălniau, el își lua un aer indiferent. Maria jucase deja de trei-ori cu Kister. Tinărul onest, atît de entusiast, îi căștigase încrederea, și așa sta de vorbă cu dînsul veselă și nesilită; însă în internul seu 'i-se strîngea inima... Gîndurile sale se ocupau cu Lușcov.

Se cînta mazurca. Oficerii se însuflețiră; tocurile cismelor se băteau de olaltă și par'că epoletele se mișcau, ba chiar și civilii începură a suna din tocuri. Lușcov tot nu se mișca din loc; ochii lui nu împărtășiau deloc bucuria părechilor din acest vîrtej.

Atunci îl atinse cineva de braț... Se uită în laturi: vecinul seu arêtă spre Maria. Eată-o, sta înaintea lui cu privirea plecată și-'i întinse mîna spre dînsul. Un moment se uită la ea mirat, după aceea își descătărămă indiferent sabia, căciula o aruncă jos, păși stîngaciu printre scaune, luă pre Maria de mîna și danță prin sală, dar' fără a hopăi și fără a suna din tocuri; era par'că 'și-ar împlini earăși o neplăcută datorie... Inima danțuitoarei sale bătea cu putere.

— Pentru-ce nu dansezi? — îl întrebă în sfîrșit.

— Nu sînt iubitor de dans, răspunde el. Unde este locul d-tale?

— Acolo.

Lușcov conduse pre Maria la loc, se închină rece, și tot așa de rece se întoarse la colț... Inse pieptul seu fioros era mișcat de bucurie.

Kister earăși invită pe Maria la dans.

— Ce om ciudat este amicul d-tale!

— Se pare, că te interesează mult, țise tinărul, clipind șiret din bunii lui ochi azurii.

— Da... trebuie să fie foarte nefericit.

— El nefericit! Cum vii la ideea aceasta. Și Kister rîse cu hohot.

— Asta n'o înțelegi d-ta... asta n'o înțelegi d-ta, răspunde Maria și își mișcă serios capul.

— Pentru-ce n'ași înțelege?

Ea dete earăși din cap și se uită la Lușcov. (Acesta observă privirea ei, dete ușor din umeri și se duse în altă odaie). (Va urma).

O plimbare în Timișoara.

— Schiță dela Expoziție.*) —

(Cu ilustrațiuni).

Stimabilul meu cititor, te invit, să facem o mică vizită expoziției timișorene. Sînt abia nouă oare înainte de amiăzi, ne dăm jos din vagon, soarele de toamnă e tocmai potrivit, nici prea rece, nici prea cald. Prin ur-

*) Din cauza ilustrațiunilor, ce ne-a sosit prea tîrziu, a trebuit să întărdiem și cu textul. Credem însă, că el va fi și acum de interes pentru on. cititori. Red.

mare, dacă n'ai nimic în contră, vom face plimbarea până la expoziție pe jos: e mai sănătos și mai economic totodată.

O luăm dela gară spre partea stângă, ajungem în parcul Scudier, un parc extins, trecem prin șirul de salcâmi, ne uităm la statua de bronz a generalului Scudier cu trăsăturile energice, — dela acest general și-a luat numele parcul, — mai facem câțiva pași spre cetate, care este încungiurată cu ziduri și șanțuri și care formează centrul Timișoarei, vedem, că poarta ce exista încă în anul trecut e demolată, și în fața noastră se ridică o clădire în stil renaissance: Teatrul Francisc Iosif, cea mai modernă și mai impunătoare zidire din Timișoară.

În loc de a pătrunde spre cetate, o apucăm, la sfatul prevenitor al unui cetățean german, îndărăt spre podul riului Bega. Fără să trecem podul, avem să mergem tot pe mal earăși printr'un șir de salcâmi, și în timp de un sfert de oră, după-cum ne-a asigurat Neamțul nostru, sântem sosiți pe terenul expoziției. Un sfert de oră e puțin.

Până atunci, vei fi doritor poate să-ți împărtășesc câte ceva despre Timișoara, care este capitala Bănatului timișan, vestit ca îmbelșugat în roadele firii, după-cum ne spune geografia.

Numărul locuitorilor?

Statistica oficială ne dă preste 40 mii de suflete. Majoritatea o formează Germanii cu 24 de mii; Români sânt 4 mii, Sârbi 2 mii, ear' Maghiari, — auți d-ta, — nu mai puțin de 10, adică 40000 mii!

Îți vine să te miri de mulțimea patrioților? Află însă, că tot după statistica oficială se găsesc în Timișoara mai mult de șapte mii de Ovrei... Acum, cred, îți poți explica cele 40 mii de mai sus. Mai considerând, că numărătoarea populației se face în patria noastră ca nicăiri pe suprafața pământului, numărul Maghiarilor, fără ovreime, în Timișoara poate fi redus, fără greș, în cas favorabil la o mie de suflete, adică la funcționările, ca și în alte multe orașe din Țeara-ungurească. Cât pentru orașul acesta, ori-cât ar dori concetățenii maghiari să-l vadă odată maghiarisat cu desevîrșire, poți observa la cel d'ântei pas, că Timișoara totuși și-a mai păstrat vechiul colorit nemțesc, — maghiarisarea până acum e destul de superfieală, o spoială.

Fiind Nemții așa de numeroși, orașul se mai fălesce cu numirea de „klein Wien“ nu fără dreptate. De altfel numirea aceasta de „Viena mică“ o poartă, putem dice, cu același drept, cu care Bucuresciul bunăoară se numesce „Parisul Orientului“, sau după-cum Blajul se numia odată „Roma mică“.

Unde sânt mulți Germani, spiritul de asociere e foarte dezvoltat. Așa este și în Timișoara. O mulțime de reuniuni își desfășură activitatea cu mult zel și foc. Și e foarte caracteristic pentru mersul vremii noastre, că prelungă reuniunea pentru ajutorul celor bolnavi, prelungă reuniunea pentru îngropăciuni și altele, Maghiarii și-au întemeiat și ei o reuniune pentru respândirea limbilor lor între cetățenii nemaghiari.

Îndeosebi multe stabilimente de industrie găsim aici. Găsim o berărie, care își expoartă marfa, cum se spune, chiar și în străinătatea depărtată, găsim un stabiliment pentru iluminarea stradelor cu ajutorul electricității. (Se scie, că Timișoara e primul oraș în monarhie, care a introdus iluminățiunea electrică). Afară de stabilimentul amintit există și o societate pentru fabricarea gazului, — tot atâtea doveți, că Timișorenii sânt iubitori de lumină. Fabrica de tutun ocupă aproape două mii de lucrători. Mai găsim în sfârșit o fabrică de chibrituri și de mașine, mori de vapor, fabrice de spirt, și toate fac bun negoț, expor-tând spirt, făină și celelalte.

Dintre instituttele felurite îți înșir următoarele: un institut teologic romano-catolic, un liceu, o școală de industrie, pensionate de fete, grădini de copii, și la urmă un asil pentru surdo-muți, unde probabil viitorul Kultur-Egylet, ce are a se înființa în Timișoara, își va căuta un deosebit teren de spornică activitate.

Presa o reprezintă vre-o 400 gazete și reviste. Dintre aceste două sânt românesce: „Luminătorul“ și „Gazeta poporului“; două sânt maghiare, ear' restul nemțesci.

În Timișoara își au residența doi episcopi: unul greco-oriental sârbesc și altul romano-catolic. Unele biserică pe vremea domniei turcesci au fost moșee.

O așa dîsă „tablă regească“ (curte de apel) încă a sciut să-și câștige Timișoara, din motiv mai ales, că orașul ar fi făcut progrese în maghiarisare mai frumoase, decât spre exemplu Aradul învecinat, care cu tot patriotismul promis a rămas pe jos cu „tablă regească“.

Ca fapte istorice de ale Timișoarei îți mai aduci aminte, din studiul Istoriei, că Turcii au stăpânit-o mai mult de un veac și jumătate. Case de pe vremea Turcilor se mai găsesc și astăzi. — În Timișoara a avut loc sfârșitul tragic al răsvăritorului George Dozza. După-cum negreșit ai învățat la gimnasiu, el a fost încoronat cu coroană de fer înroșită în foc și așezat pe un tron de fer earăși înroșit, ear' tovarășii sei de arme au fost constrinși să mănânce din carnea friptă a conducătorului lor... Vremurile cele bune!

Alte date istorice despre întemeierea cetății, despre persoanele însemnate pentru Timișoara, despre evenimentele dela 48 cu privire la acest oraș, ne-ar duce prea departe cu vorba.

Mai ales, că eată-ne ajunși la porțița suburbiului Iosefin, care este întrarea în expoziție din partea asta.

În general, expoziția Bănatului timișan se afirmă, cu drept cuvânt, a fi până acum cea mai reușită între toate expozițiile de provincie arangiate în țeara noastră.

Îndeosebi sânt reprezentate comitatele Caraș-Severinului, Timișului și Torontalului. Capitala țerii, Pesta, asemenea se reprezintă bine, și tot așa Săcuimea din Ardeal, — ba chiar și Clujul are nisce porumbei în locul destinat expoziției provizore.

Cam la mijlocul spațiului expoziției se înalță o hală, cea mai mare între toate, e hala industriei. În giurul acesteia se află vre-o 16 diferite hale și paviloane. Și adică:

Pavilionul minelor dela Anina și Reșița, cu cărbuni și diferite metale.

Pavilionul Biserica-Albă, cu articule de industrie și economie; obiecte de industrie de casă asemenea găsesci în acest pavilion. Dar' lucrul cel mai bătător la ochi din pavilion! Biserica-Albă este cadrul țeranului Busuioc, un cadru mărișor, sculptat în lemn, cu icoana Maieștii Sale a Monarchului. Un bilet dela picioarele cadrului ne spune, că prețul lui e nu mai puțin decât opt sute de florini... Cadrul lui neica Busuioc este impunător prin calitățile sale, nu-i vorbă, mai socotind că cel-ce l-a făcut e un țeran ca toți țeranii fără multă școală, — dar', pare-ni-se, prețul e pipărat foc. Îi vor fi șoptit Românului nostru domnii aceia dela comitetul expoziției să caute să-și vîndă marfa cât mai scump, sau cum va fi lucrul, n'o scim. Scim însă atât, că Maieștea Sa cu ocasiunea visitei Sale a admirat cadrul, și adresându-se pe nemțesce cătră neica Busuioc, care atunci veți-bine era de față, neica Busuioc, Român verde, a răspuns, că „nu scie altă limbă, numai românesce scie“. Maieștea Sa a suris cu bunătațe și a dîs în limba lui neică: „Numai românesce scii?“ — „Numai așa, Maieștea!“ — „Frumos, frumos!“ după asta s'a închinat ușor

împăratul și a trecut mai departe, — ear' dl. Szapáry se făcea că nu vede. Astfel, ori-și-cât s'au silit unii domni să acopere cu vël cât mai des ceea-ce era românesc în expoziție, Împăratul a aflat din nou, nu tocmai spre veselia dlui Szapáry, care asistasese la convorbirea de mai sus, că mai sînt în Ungaria oameni destui, care nicidecum nu găsesc o fericire întru a învăța „limba statului“ cea armonioasă.

Urmează în rînd: pavilionul Vinga, cu industria sa casnică.

O hală cuprinde produsele industriei metalice.

Pavilionul Bocșa-nemțească este clădirea cea mai cu gust între pavilanoane. Conține lucruri țărănesci româneschi din giurul Bocșei, haine bogate în aur, unele de toată frumuseța.

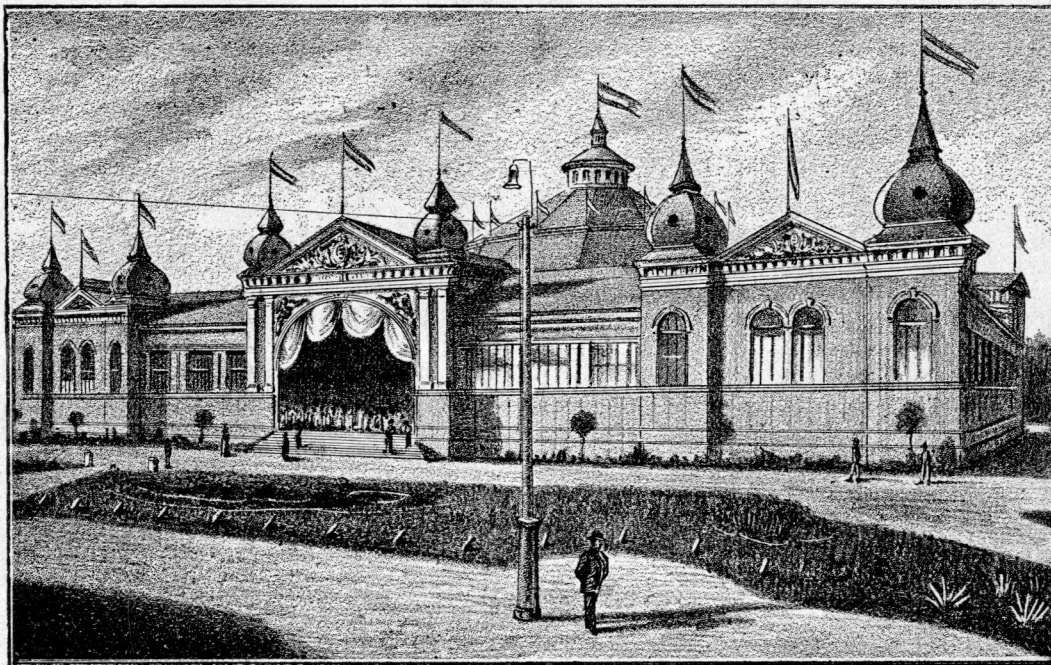
O altă hală are trăsuri și echipage. Ear' alta mai lungă înfățișează diferite instrumente de agricultură și economie.

Să nu uităm pavilionul cu fonogaful dlui Popescu, apoi casa sēcuiască cu lucruri și borviz din Sēcuișe; pavilionul industriei de zăhar; pavilionul forestieriei, cu diversele soiuri de arbori, lucruri de vênătoare și animale sêlbece împăiate; pavilionul muziciei, restaurantul, cofetăria, csárda; în sfîrșit mai spre fund un loc pentru expozițiile provisorie, unde tocmai acum sînt expuse multe gâșce grase, găini mari, rațe de multe soiuri și porumbeii dela Cluj.

Centrul expoziției, cum s'a arêtat, îl formează hala industriei.

Întrînd prin portalul larg în marea hală am aștepta poate să vedem o lume mai numêroasă. Lumea însă e puțină, poate fiindcă expoziția este pe la sfîrșite. — În primul plan ni-se înfățișează o frumoasă și mare grupă, ce cuprinde sticlărie, porțelănărie și majolica.

Celelalte grupe ce urmează cuprind: grupa alimentelor, cu făinărie, cărnățarie, conserve, vin, bere, rachiu, oțeturi; produse economice: fructe, sêmênțe, tutun, miere,

Dela expoziția din Timișoara:
Hala de industrie.

brînzărie, lăptărie... D'ale spițerilor: parfumerie, săpunerie. Chibrite, luminări. Croitorie de tot soiul. Pielăria. Mobile în odăi, arangiate unele cu deosebit lux și gust: sofragerii în mai multe feluri, salonașe și odăi de durmit frumoase și scumpe. O altă grupă are cele mai diverse lucruri: giuvaericele, ciasornice, umbrele, lucruri de papetărie, instrumente musicale, lucruri de tipografie, de litografie, de xilografie, fotografii. Grupa, ce negreșit interesează pe cocoane și coconițe, este cea de dantele și broderii, apoi covoare și șorțuri româneschi, obicînuite și pe la expozițiile noastre.

Într'un colț al halei sînt expuse numai produse de proveniență română. Afișele deasupra în limba nemțească și ungurească ne spun, că o doamnă Stolnicki din Freidorf a adunat produsele aceste pentru încurajarea industriei de casă țărănesci la Românii din partea locului. Alături este îmbrăcată o figură în costum românesc, — deși nu găsesc că ar fi tocmai românesc costumul în amănuntele sale; așa între altele nu știu ce înțeles sê aibă

la haine româneschi nisce panglicuțe tricolore unguresci... îți vine risul fără voie.

Imediat lîngă colțul acesta este un pavilonaș bosniac cu industria de casă a locuitorilor Bosnfei și Herțegovinei.

Preste tot hala aceasta e foarte bogată, grupele ei corect aședate, deși cam încărcate, găsesci lucrurile cele mai frumoase ce le poți vedê expuse în vitrinele dela prăvăliile Timișoarei și Pestei, — adevêrat, că aproape totalitatea firmelor este nemțească și ovreească...

Dar', în sfîrșit ca totuși sê fim buni „patrioți“, sê poftim nițel la „csárda“, și dacă nu poți gusta gulyásul, mîncarea națională ce îți scoate stele verđi din ochi, vei asculta la un păhar de bere cîntecule din țimbală ale unei fetițe, care își dă toată silința sê te convingă despre melodia frumoasă a cînteculei ei.

Încă n'am părăsit hala, ne găsăm earăși în portal. Ce figură pitică stă cu spatele spre noi? Ne apropiem: O statuță ca de un metru înfățișează un Ungur de pe

puștă cu pipă scurtă și cu fokoș și îmbrăcat în nisele scurte și largi ismene (ierțați, pe românește așa le dîcem). Dar' ce față mănoasă, cătrănită face omulețul ăsta de un metru, par'că 'i-e necaz de sumedenia firmelor nema-ghiare din lăuntru... Și ce comic mai e! ce comic! O figură așa mititică și pocită, într'un portal atât de larg!...

Dar' s'e-l lăsăm, omul pare-că e prea furios la fire, nu-i de glumit cu onorabilul.

Ne dăm jos pe trepte, înaintea noastră s'e întind straturi de flori, atât din patrie, cât și exotice. Plante decorative formează covoare întregi de flori între carba verde și umedă. Vezi flori numite aici: begonii, pelargonii, lobeli și nu știu cum le mai chiamă.

Vom fi oboșiți de umblat și de văduț... Ca s'e nu ne uităm vorba de mai sus, haid s'e ne aședăm la „csârda“...

În resumat, vezi d-ta, expoziția Timișoarei din 1891 ne dete cevași mai puțin, cevași mai mult decât alte expoziții din țeară. *Călătorul.*

Biserică, școală, educațiune.

— **Congresul național bisericesc al Românilor gr.-ort.** din Ungaria și Transilvania pertractând între altele raportul general al consistoriului metropolitan, cu privire la notificarea consistoriului despre moartea episcopului Ioan Popașu din Caransebeș, a luat următorul conclus: „Constatănd meritele fericitului arhieru, obținute în decursul laborioasei sale vieți față cu biserica noastră națională-română, pentru perderea regretabilă a acestui bărbat bine-meritat de biserică și națiune, congresul își exprimă profunda sa condolență, căreia îi dă expresiune atât prin acest conclus, cât și prin ridicare“. Ear' relativ la ocuparea scaunului episcopesc dela Caransebeș prin alegerea și instituirea episcopului actual P. S. Nicolae Popoa, congresul „luând cu plăcere act despre această instituire exprimă Î. P. S. S. părintelui metropolitan Miron Romanul recunoștința sa pentru energica intervenire în acest obiect“. — Între agendele congresului se află și stabilirea unui regulament pentru procedura la alegerea deputaților pentru congresul național-bisericesc, un proiect de regulare a alegerii de învățători la școale susținute de mai multe comune bisericesci, un proiect pentru regulare uniformă a salariilor învățătoresci dela școalele populare din metropolie și un normativ pentru regularea referințelor între consistoriul metropolitan și reprezentanța „fundațiunei Gozdu“. — În ședința a V-a a prezentat Î. P. S. S. părintele metropolitan propunerea: „Începând cu 1 Ianuarie 1892 după călindarul nou, respective 20 Decemvrie 1891 c. v., s'e se introducă în întreagă administrarea bisericească în metropolia noastră usul călindarului nou, rămânând neatins usul călindarului vechiu în cele strîns rituali și ale tipicului“. Propunerea s'a predat unei comisiuni speciale de 15 membri, însă în una din ședințele următoare a fost retrasă de însuși propunătorul, înainte de a fi fost făcută obiect de desbatere în ședință publică. — **Dar pentru scopuri bisericesci și școlare.** Proprietarul din Orăștie, domnul Ioan Marian și soția sa Salomia născ. Stoian, au dăruit bisericei române greco-orient. din Orăștie suma de 10.000 fl., care s'au și pus la dispozițiunea comitetului parochial. Conform dorinței dăruitorilor, venitele sumei amintite se vor întrebuița după moartea lor în modul următor: A patra parte a venitului se va adăuga în fiecare an la capital; altă parte se va întrebuița pentru provederea copiilor dela școala română gr.-or. din Orăștie cu îmbrăcămintea trebuincioasă. Pentru școala română gr.-or. din Vaideiu se vor da în fiecare an câte 40 fl. pentru a se cumpăra recuisitele și

cărțile trebuincioase pentru școlari. Celelalte părți din venit se vor întrebuița pentru alte scopuri bisericesci. Fapta vorbesce pentru sine.

Literatură și știință.

— **Istoria naturală în școalele populare.** Indegătări metodice de Dr. Daniil P. Barcianu, profesor seminarial, partea a II-a lecțiuni practice, a apărut la Sibiiu, tiparul tipografiei archidiececane. Lucrare retipărită din a VII-a programă a Institutului pedagogic-teologic „Andreian“ din Sibiiu. Partea I-a apărută în anul trecut cuprinde: Scopul învățămîntului în școala populară în general. — Interesul pedagogic și influența lui asupra formării caracterului. — Rolul istoriei naturale în învățămîntul educativ prin participarea ei la cultivarea diferitelor specii ale interesului pedagogic. — Principii pentru alegerea materialului de predat din istoria naturală. — Modalitatea de procedare la predarea materialului ales. — Aplicarea treptelor formale la predare. — Partea a II-a cuprinde câteva lecțiuni lucrate după treptele formale: 1. Pădurea. 2. Oaia. 3. Cănele și mîța. 4. Cerealele (ca exemplu pentru o tractare în grupă). 5. Vieța din pămînt (ca ex. pentru tractarea unei comunități de vieța). 6. Sobolul (ca ex. pentru a arăta cum organele sînt adaptate felului de traiu. 7. Ceapa de grădină (ca ex. pentru arătarea modificării unui organ și a adaptării lui modului de traiu al plantei. 8. Ceapa de grădină (ca ex. pentru scoaterra la iveală a notelor caracteristice ale unei plante și a înrudirii ei cu alte plante). — **Studentii și Mihail Kogălniceanu** este numele unei broșuri ce a apărut la București, tipografia „Voința Națională“, cuprindînd discursurile pre care delegații studenților universitari le-au pronunțat la înmormîntarea lui Mihail Kogălniceanu. — Se vinde în folosul fondului pentru ridicarea unei statue lui Mihail Kogălniceanu și în folosul Ligei pentru unitatea culturală a Românilor.

Economic.

— **Curs nou în economia de instrucțiune din Rășinari.** În economia de instrucțiune din Rășinari, subvenționată de comitatul Sibiiului și condusă de dl. Sabin P. Barcianu, se începe cu 1 Noemvrie a. c. un nou curs, cu durata de un an. Scopul economiei de instrucțiune este: a servi prin conducerea ei rațională ca exemplu populațiunii agricole a comitatului și a da ocașiune mai ales fiilor de țeran a se instrua în conducerea practică a unei economii raționale, oferind totodată ocașiune, încât permite timpul, și pentru o instrucțiune potrivită teoretică. Condițiile de primire sînt: vîrsta de 17 ani, deplină sănătate, deprindere în lucrurile câmpului obicînuite la țerani, cunoscințele elementare din citit, scris și comput, purtare morală bună. Afară de instrucțiune și prelîngă cele trebuincioase pentru hrană, cuartir, iluminat, încăldît elevii primesc și o plată lunară în bani. A se adresa la numitul dirigent până la 20 Octomvrie n. a. c. — **Câteva rețete pentru depărtarea petelor.** Pete de pe îmbrăcăminte cauzate prin grăsimi se pot îndepărta, udându-se bine locul pătat cu următorul lichid și frecându-se după aceea cu puțină vată sau cu un petec de flanel: 4 părți săpun, 2 părți sodă (Natrium carbonicum crystalisatum), 1 parte borax (Natrium boracicum); toate pulverisate și amestecate într'o sticlă cu 7 părți amoniac lichid, 3 părți alcool (spirt) și 4 părți eter. Înainte de întrebuițare s'e se scuture bine sticla cu lichidul. — Pete din hârtie cauzate prin materii unsuroase se scot apăsându-se pe ele o bucătică de pastă compactă (aluat) formată din magnezie arsă și benzin și depărtân-

du-se această pastă după uscare cu precauțiune. — Pete unsoaroase din materii colorate, a căror culoare nu e trainică, se pot îndepărta frecându-le cu gălbenuș de ou amestecat cu vinars; după-ce a dispărut pata, locul acela se udă și se spală cu apă curată. — Pete unsoaroase din stoffe de mătăasă dispar, dacă le udăm cu un petec de pânză muiat în ulei de terpenin rectificat și ținând locul pătât cătră foc sau cătră o luminare aprinsă, ca să se încălzească; îndată-ce s'a încălzit punem pe amândouă părțile hârtie sugetoare trecând cu ferul cald de călcat preste hârtii. După-ce pata s'a absorbit de hârtie, locul unde a fost pata se udă cu spirt sau cu „apă de Colonia”. În felul acesta se pot depărta și petele produse prin rășină, păcură, smoală și văpseli uleioase. — Pete cauzate prin vin roșu, fructe sau cerneală roșie dispar, udându-le cu apă și ținându-le lângă pucioasă aprinsă, așa ca aburii pucioasei să le atingă. Mai iute dispar aceste pete dacă muiăm stoffa în apă de chlor încălțită, sau într'o amestecătură de chlorură de calciu și apă. După-ce astfel a fost tractată stoffa pătată o spălăm bine cu apă și săpun sau cu apă și sodă. Bune rezultate dobândim și dacă spălăm petele mai întâiu cu amoniac lichid (țiperig) și apoi cu apă caldă și săpun. (Comunicate de D. Banciu, mag. farmac.).

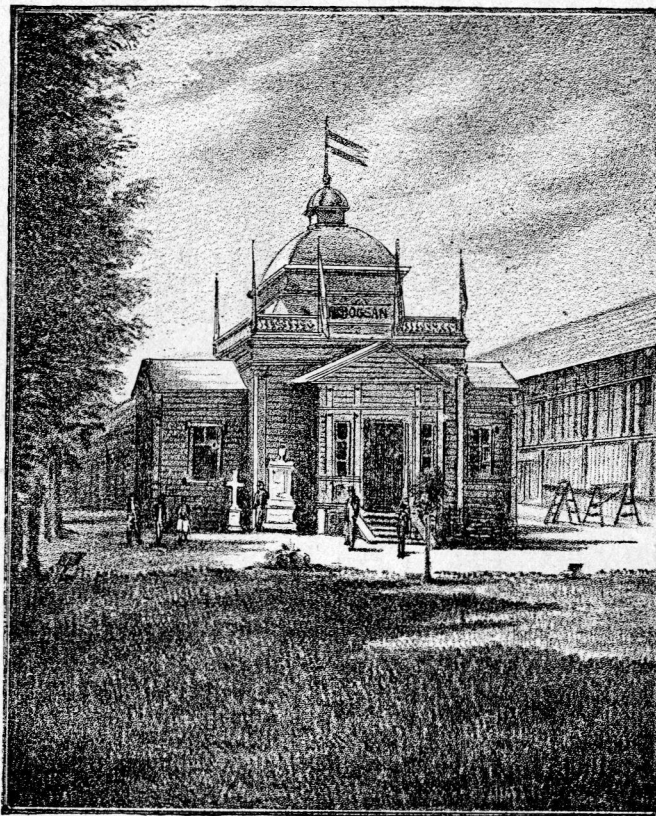
Higienă.

— Câteva reguli de observat la mănecare. Cel mai bun adires al mănecării este foamea. Și cine se așeadă la masă cu un bun puu de foame simte un adevărat deliciu având și numai bucate simple, cu care să o stîmpere. Omul sănătos și cumpătat scie totdeauna când e sătul și încată de a mănca, căci îmbuibarea totdeauna are urmări rele. Bolnavul însă adese-ori nu scie să-și alegă mănecarea potrivită și cantitatea priincioasă stării sale; tot asemenea și copiii, foarte adese-ori mănca nu din trebuință, ci din vreme lungă și astfel devin lacomi și prin urmare stăpâniți de răul înveț al îmbuibării cu mănecări. Ear' acest înveț devine păgubitor atât pentru sănătatea lor trupească cât și pentru buna lor educațiune. Pentru ori-cine ajunge a mănca de trei-ori pe ți, ear' pentru copii mici și pentru persoane, care suferă de stomach, e mai priincios a distribuî mănecarea de patru-ori pe ți, cu pauzele trebuincioase. Pentru fiecare însă și pentru ori-ce mănecare eată câteva reguli, care observate cu îngrijire ne vor feri de multe neajunsuri și urmări rele pentru sănătatea noastră: Nu te pune să mănci când ești agitat fie de o supărare, fie de o bucurie prea mare, nici când nemijlocit înainte de mănecare ai avut vr'un acces de mănecare sau altă turburare asemenea acestora. — Nu te apuca de mănecat imediat după o încordare prea mare trupească. — Nu fi halap la mănecare, ci mănca cu răgaz, mestecând bine bucatele în gură, căci bucatele bine mestecate sânt ca și pe jumătate mistuite. — Nu înghiți bucatele prea ferbinți, pentru-că acest

înveț rău contribuie a-ți strica nu numai dinții, ci și stomachul. — Pe timpul mănecării sau imediat după mănecare nu bea apă, bere sau altă beutură prea rece, căci nu numai dinții, ci și stomachul ți-l poți strica cu vreme cu desevirșire. — Imediat după mănecare nu te apuca de vr'un lucru prea greu, fie acesta lucru cu trupul, sau cu spiritul, și feresce-te a te aprinde de mănecare sau de alt asemenea afect puternic. — Mănca până te saturi și poartă grijă ca mănecările să fie nutritoare, căci mănecările sêrace în materii nutritoare produc anemie (lipsă de sânge), slăbiciune, boale de stomach și alte boale; dar' earăși nu fi atât de ușor de minte, ca numai din vanitate să nu mănci să te saturi. Preste trebuință însă să nu mănci, căci aceasta ușor ți-se prefăce în înveț și îmbuibarea prefăcută în a doua natură îți pricinuesce tot felul de greutăți, boale și neplăceri și te dejescesc sub dobitoace, care sciu să fie cumpătat în îndestulirea trebuințelor lor. — Și fiindcă dinții sânt de o atât de mare

importanță pentru mestecarea bucatelor, dela care atîrnă foarte mult mistuirea lor în stomach, eată și un mijloc pentru conservarea dinților.

De mulți s'a recomandat pentru spălarea gurii și a dinților o „apă de gură” făcută din o slabă soluțiune de permanganat de Kali, căreia i-se atribue însușirea de a nimici bacteriile, care se încuibă pe peile mucoase ale gurei, pe și printre dinți sau în dinții găunoși. Alții însă consideră permanganatul de Kali stricăcios dinților. Experimentele făcute adevărat că au dovedit, că o soluțiune de permanganat de Kali în proporția de 1: 100 nu atacă substanța dinților, dar' după întrebunțare mai îndelungată dă dinților o culoare brună, ce nu tocmai contribuie la frumșeta omului. Profesorul Miller din Berlin recomandă dar' o altă apă de gură bună, antiseptică, care împedecă desvoltarea bacteriilor în gură; eată receta: 0.50 grame thymol, 3 gr. acid de benzo, 15 gr. tinctură de eucalyptus, 100

Dela expoziția din Timișoara:
Pavilionul Bocșenilor.

grame alcool absolut, 2 picături ulei de mentă piperită. Din acest lichid punem o lingură obicnuită în un păhar de apă și-l amestecăm bine cu apa. Cu această amestecătură ne spălăm gura după fiecare mănecare și înainte de a ne culca. Adevărat că gustul apei nu e prea plăcut, însă după câtăva vreme se dedă cineva cu el.

De toate și de pretutindeni.

— Institut vaccinogen a deschis, cu autorizarea ministerului reg. ung., dl. Dr. G. Vuia, în Băile-Herculane (Mehadia). În acest institut, primul institut român de această natură în monarhie, se prepară limfă (altoiu) pentru altoirea copiilor în contra vîrsatului. Limfa fiind scoasă dela viței examinați prin veterinar, exchide ori-ce pericol împreunat cu altoirea cu limfă luată dela alți copii. — Adunarea generală a XXII-a a Reuniunii femeilor române din Sibiu e convocată pe 25/13 Octom-

vrie a. c. în Sibiiu. Obiectele de pertractat sînt: raportul comitetului; satorirea budgetului pro 1892; alegerea a 2 membri în comitet; propuneri eventuale.

Cronica săptămîinii.

— După-ce în şedinţa dela 13 l. c. a camerei deputaţilor din Budapesta s'au făcut **alegerile pentru delegaţiuni**, lucru, care a dat privilegiul la o ruptură cu desevîrşire între Ugron Gábor, care voia să fie ales în delegaţiuni, ca membru al fracţiunii independentilor din 48, şi între partida independentilor din 47 cu D. Irányi în frunte, în şedinţele următoare camera s'a ocupat şi se ocupă şi de present mai ales cu desbaterea asupra proiectului guvernului de a 'i-se da indemnitate în privinţa budgetului pe timp de 6 luni. Discuţiunea decurge foarte aprig între partidul guvernului şi între opoziţiune. Apponyi care combate din răsputeri guvernul şi mai ales pre ministrul de justiţie Szilágyi, soţul seu de principii de odinioară, a desfăşurat în şedinţa publică credeul politic al partidului naţional, ca în opoziţie cu partidul liberal-guvernamental, şi se declară conducătorul acestui partid. Punctele principale ale acestui credeu sînt: 1. În privinţa întreţinerii Curtii să se respecteze idea de stat naţional de sine stătător. 2. În armata comună şi anumit în partea ei maghiară să ajungă la expresie idea de stat maghiar, spre care scop să se introducă pe toate liniile instrucţiia militară ungurească. 3. Să se păstreze intact caracterul maghiar al honveđimii şi autorităţile militare ale regimentelor maghiare să corespundeze în limba maghiară cu autorităţile civile. 4. În afacerile interne să se susţină cu toată hotărîrea idea de stat unitar maghiar; să se respecteze limbile naţionalităţilor, dar' să se introducă limba maghiară în toate părţile pentru formarea legăturii intelectuale între toţi cetăţenii statului. 5. Nerecunoscînd nici un grup politic nemaghiar să nu se facă nici un fel de negociaţiuni cu naţionalităţile. — **Expoziţia din Praga** s'a închis, fără ca să fi avut rezultatul unei împăcări între Nemţii şi Cehii din Bohemia, deoarece Cehii accentuând dela început caracterul naţional al expoziţiei, au împedecat prin aceasta pre Nemţi să participe şi ei. Deşi dar' în această direcţie nu s'a dobândit rezultatul politic dorit, totuşi s'a luat în vedere o lucrare pentru un rezultat politic în altă direcţie, prin punerea la cale a apropierii tuturor slavilor din monarchie prin un **congres slav**. Congresul acesta va avè să se întrunească la primăvară. Cu pregătirea lucrărilor pentru întrunirea lui s'a însărcinat un comitet ad hoc, compus din reprezentanţi luaţi din toate semînţile slave din monarchie. Bărbaţii de încredere ai fiecărei semînţii slave vor avè să presente congresului un proiect pentru un congres slav general. Fiecare naţionalitate va forma o comisie particulară şi va purta discuţiunile în limba sa maternă. — **Intrevederea lui Giers cu min.-president italian di Rudini** continuă a forma obiectul discuţiunilor diaristice. Schimbarea de păreri directă între ministrii celor două state, după cum se susţine şi din partea rusească, să fi avut de scop a risipi neîncrederea reciprocă a diplomaţiei ruseşti şi italiene, fără ca să se fi făcut încercarea de a abate pre Italia dela tripla alianţă sau a îndupleca pre Rusia a pacta cu această alianţă. Deasemenea se vorbeşte, că s'ar fi clarificat şi poziţia ce Italia va observa cu afacerile bulgare. — **Asupra intrării României în tripla alianţă** 'i-se comunică din Bucuresci lui „Vossische Zeitung“, că n'ar pute fi vorba despre intrarea României în această alianţă, deoarece ce între cele trei puteri mari şi un stat mic ar

fi imposibilă o participare pe aceeaşi treaptă. Tot ce ar pute pretinde România e, ca pe basa încrederii împrumutate să primească din cas în cas sfatul bărbaţilor de stat din tripla alianţă, ţinîndu-se sigură de spriginul ei, pe cât timp ea va observa o atitudine în conglăsuire cu scopurile alianţei. — În afacerea căsătoriei presumpţivului moştenitor Ferdinand se afirmă, că e hotărîtă căsătoria lui cu o princesă engleză din familia ducelui de Edinburgh; totodată s'a publicat actul, prin care dl. I. Văcărescu, ministru plenipotenţiar la Roma, tatăl dşoarei Elena Văcărescu, este revocat dela postul seu. — **Împrumutul rusesc**, care în Berlin, în urma atitudinii puţin prevenitoare a cercurilor din Berlin, n'a aflat acolo sprijinul necesar, a fost subsemnat de 7½ ori prin capitalisti mari şi mici din Paris, Copenhaga şi Londra. — Precând lucrurile aceste despre întrevederea lui Giers cu di Rudini, despre raportul României faţă cu tripla alianţă şi despre atitudinea Turciei faţă cu Rusia şi cu celelalte puteri europene, ţin în continuă agitaţie lumea politică, pe atunci Rusia pare a pregăti ceva în Asia în contra Angliei. Diare engleze aduc adecă scirea, că o expediţie rusească, trecînd preste teritoriu chinezesc în contra voiei autorităţilor chinezesci, a înaintat înspre platoul de Pamir. Fiindcă din Pamir cu înlesnire pot fi periclitate interesele asiatiche engleze, cercurile engleze şi cele chineze sînt neliniştite. Ambasadorul chinez din Petersburg a cerut explicări dela guvernul rusesc asupra prezenţei de trupe ruseşti pe teritoriu chinezesc.

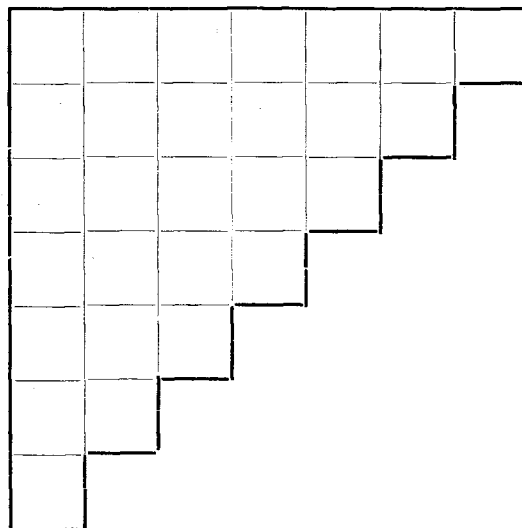
— Deslegarea şaradei din Nr. 39 este:

Var, vară, varză.

Deslegări nimerite n'am primit.

Ghicitura triunghiulară.

De D. Micu.

Literele următoare: 4 l, p, 2 i, 2 o, g, 2 b, 6 e, 2 s, 2 c, 3 a, n, u, d, să se aşeze în quadratele triunghiului astfel ca să formeze şese cuvinte de următorul înţeles:

1. Numele unui oraş.
2. Numele unei paseri înnotătoare.
3. Numele unui lac din Europa.
4. Numele unui rîu din Europa.
5. O parte a războiului de ţesut.
6. Un pronume întrebător. Un vocal.

Literele iniţiale ale rîndului prim citite de sus în jos şi din stînga spre dreapta să dea numele aceluiaşi oraş.